

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА
з історії зарубіжної літератури

на тему:

«Пошук самоідентифікації особистості в романі К. Сафона «Гра янгола»

Студентки III курсу групи МЛі03-20
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.051 Романські мови та
літератури (переклад включно),
перша – іспанська, освітньо-професійної
програми Іспанська мова і література, друга
іноземна мова, переклад

Шумовської Д. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Юрчук О.О.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТРАДИЦІЯ Й НОВАТОРСТВО В РОМАНІСТИЦІ КАРЛОСА САФОНА	6
1.1. Причини популярності прози Карлоса Сафона.....	6
1.2. Ознаки постмодернізму в романі «Гра янгола».....	9
Висновки до розділу I.....	13
РОЗДІЛ II. ПРОБЛЕМА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ГЕРОЯ: ПОШУКИ ШЛЯХУ ДО ВЛАСНОГО Я В РОМАНІ «ГРА ЯНГОЛА»	14
1.1. Містичне і реалістичне в романному просторі.....	14
1.2. Символізм в романі: форми і засоби вираження.....	16
1.3. Метафорика життя Девіда Мартінса.....	19
Висновки до розділу II.....	22
ВИСНОВКИ	24
РЕЗЮМЕ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	28

ВСТУП

Актуальність теми. Роман «Гра янгола» К. Сафона є одним з найвідоміших творів іспанської літератури, який привернув до себе увагу не тільки українських читачів, а й широкої міжнародної громадськості. Однією з центральних тем у цьому романі є пошук самоідентифікації особистості, яка в сучасному світі знаходиться під загрозою втрати своєї індивідуальності та унікальності.

У сучасному світі, де надмірна інформація та стандартизація культури часто призводять до втрати індивідуальності, пошук своєї унікальності та самоідентифікації стає дуже актуальним. Ця проблема стає особливо гострою для молодих людей, які зіштовхуються з великою кількістю впливів та нав'язливої реклами, що намагається вплинути на їхні смаки та уподобання.

Роман «Гра янгола» є важливим твором, який допомагає читачам зрозуміти, що самоідентифікація та пошук своєї унікальності є необхідними для збереження індивідуальності та самовизначення в світі, де нас оточує велика кількість впливів та стандартів.

Крім того, роман «Гра янгола» К. Сафона є важливим твором, який дає можливість зануритися в світ іспанської культури, побачити її унікальність та розмаїття. Цей роман також допомагає зрозуміти значення історії та культури для формування національної самосвідомості, а також показує важливість взаємозв'язку між ідентичністю та національною культурою.

Крім того, тема пошуку самоідентифікації особистості є важливою не тільки в сучасному світі, а й у літературі загалом. Багато класичних творів, таких як «Гамлет» Шекспіра чи «Мій край» Франка, також зосереджуються на проблемі пошуку ідентичності та самоідентифікації. Ця тема є важливою для літератури, оскільки вона дозволяє читачам зануритися в глибини людської психології та розуміти, як важливо зберегти свою індивідуальність у світі, що стає все більш масовим та стандартизованим.

Отже, тема пошуку самоідентифікації особистості в романі К. Сафона «Гра янгола» є дуже актуальною та важливою не тільки для сучасного світу, а й для літератури загалом. Цей роман допомагає читачам зрозуміти, як важливо зберегти свою індивідуальність та унікальність у світі, де нас оточує безліч впливів та стандартів.

Ступінь розробленості. На сьогодні аналіз особливостей пошуку самоідентифікації особистості можна знайти у працях таких науковців, як: Л. Бабенко [1], Н. Годована [2], В. Головач [3], які дослідили авторську концепцію роману «Гра янгола» та виділили основні риси поетики. Крім того, О. Дзюба [4], О. Дорошенко [5], І. Ємець [7], Т. Лихачова [11] та інші присвятили свої роботи дослідженню постмодернізму та проблемі самоідентифікації з різних точок зору.

Об'єктом дослідження є текст роману К. Сафона «Гра янгола».

Предметом дослідження є пошук самоідентифікації особистості в романі К. Сафона «Гра янгола».

Метою роботи є дослідження оповідної стратегії самоідентифікації особистості, форми її фікціонального вираження в романі К. Сафона «Гра янгола».

Мета роботи зумовлена такими завданнями:

1. Вивчити причини популярності прози Карлоса Сафона;
2. Проаналізувати ознаки постмодернізму в романі «Гра янгола»;
3. Визначити містичне і реалістичне в романному просторі;
4. Здійснити аналіз символізму в романі: форми і засоби вираження;
5. Розглянути метафорику життя Девіда Мартінса.

Теорико-методологічна основа основа. У курсовій роботі використано такі методи:

- історико-літературний – для виявлення закономірностей літератури у контексті історичних та культурних умов того часу, коли був написаний роман.

- Семіотичний – для аналізу знаків та символів, що використовуються в романі, та їхнього впливу на формування образів героїв.
- Біографічний – для вивчення життєвого шляху К. Сафона та його впливу на творчість.
- Застосування теорії постмодернізму – для аналізу способу, яким письменник використовує постмодерністські техніки та прийоми у своїй творчості, а також для визначення того, як вони вплинули на формування героїв та їхню самоідентифікацію.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (25 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 32 сторінки.

РОЗДІЛ І.

ТРАДИЦІЯ Й НОВАТОРСТВО В РОМАНІСТИЦІ КАРЛОСА САФОНА

1.1. Причини популярності прози Карлоса Сафона

Карлос Руїс Сафон народився в Барселоні в 1964 році. Він був другим з чотирьох дітей, його батько був рекламним агентом, а мати - домогосподаркою. З раннього дитинства Руїс Сафон виявляв великий інтерес до літератури та письменництва, що привело його до написання свого першого роману у віці 12 років. Після закінчення школи, Карлос навчався на факультеті журналістики в США. Після його закінчення він повернувся в Барселону, де працював журналістом для газети «La Vanguardia». Згодом він став співзасновником видавництва «Pagès Editors», що спеціалізується на книжках про каталонську культуру.

У віці 25 років він опублікував свій перший роман «Володар туману», який отримав премію Edebé за молодіжну літературу в 1993 році. За цим романом послідували «Опівнічний палац» та «Вересневі дні», орієнтовані на молодих читачів. У 2001 році Руїс Сафон опублікував свій найвідоміший роман «Тінь вітру» («La Sombra del Viento»), який приніс йому міжнародну славу. Біографія Карлоса Руїса Сафона знайомить із багатьма впливами та жанрами, на яких базується творчість автора, і підтверджує його оригінальність.

До найвідоміших творів Карлоса Сафона належать романи «Тінь вітру» (La Sombra del Viento), «Гра янгола» (El Juego del Ángel), «В'язень неба» (El Prisionero del Cielo), «Лабіринт душ» (El Laberinto de los Espíritus) та інші.

«Тінь вітру» - це історія про долю маленького хлопчика, який випадково знаходить книгу померлого письменника і розпочинає розслідування дивних обставин, пов'язаних з життям автора. Цей роман є першою частиною чотиритомної серії «Цим забудим містом», яка розповідає про Барселону в різні історичні періоди. Роман «Тінь вітру» мав приголомшливий успіх не

тільки в Іспанії, але і по всьому світу. Книга була перекладена на 45 мов, опублікована в різних країнах світу загальним тиражем понад 10 млн примірників, відзначена 15 престижних літературних премій. [16, с. 142].

У романі «Гра янгола» Карлос Сафон розповідає про відносини між письменником та його таємним агентом, які працюють у світі книг та літератури. Роман є другою книгою серії «Цвинтар книг», і є прямим продовженням першої книги «Тіні вітру». «Гра янгола» перекладено більш ніж на 40 мов світу, що зробило його одним з найпопулярніших іспаномовних романів за кордоном.

«В'язень неба» - це роман, який пов'язує історію Барселони з історією Каталонії та Іспанії в цілому. Головний герой опиняється в таємничому місці на зламі двох епох, де він знаходить відповіді на питання, які тривалий час ставив перед собою. Схвальні відгуки на роман, виданий у 2011 році, доводять, що Сафон недаремно належить до числа найвідоміших письменників в світі [1].

«Лабіринт духів» - це заключна частина культової серії «Кладовище забутих книг», яка розповідає про таємничу долю сім'ї Семпере та їхніх друзів та ворогів протягом п'яти десятиліть. Стиль письма автора змушує переживати за дійових осіб і уважно стежити за їхніми долями. Книга затягує образами героїв, яких автор зображує з великою майстерністю. Всі таємниці будуть розгадані, в результаті чого читачі отримають цілісну картину, що з'єднала всі історії воєдино.

Загалом, творчість Карлоса Сафона відрізняється глибокими моральними та етичними питаннями, захоплюючими сюжетами та цікавими персонажами, що дозволяє йому зайняти провідну позицію серед іспанських письменників [19].

Слід зазначити, якщо в романі «Тінь вітру» елементи надприродного були хиткими і не цілком певними, то в «Грі янгола» присутній цілий набір містичних подій - це демонічне походження і надприродні здібності головних героїв, мотив вічного життя, воскресіння, зникаючих будівель та інтер'єрів.

Крім романів, Карлос Сафон також писав оповідання, які часто містять елементи містики та надприродного. Одне з найвідоміших оповідань Карлоса Сафона - це «Марина» (Marina), яке розповідає про дівчину на ім'я Марина та її друга, який допомагає їй розкрити таємницю про місцевий кладовище. Це оповідання також зібрало високі оцінки критиків та читачів, що засвідчує талант письменника не тільки у написанні повних романів, але й у коротких формах.

Окрім роботи як письменника, Карлос Сафон є співзасновником і директором іспанського літературного фестивалю Día de las Librerías («День книги»). Фестиваль проводиться з 2010 року і сприяє розвитку книжкового магазину та читання в країні [4, с. 27].

Однією з основних причин популярності прози Карлоса Сафона є його здатність створювати захоплюючі історії, які привертають увагу читачів з першого рядка. Його твори часто викликають сильні емоції, спонукають до роздумів та змушують задуматися про глибокі моральні питання [14, с. 124].

Ще одна причина успіху Карлоса Сафона - його вміння створювати яскраві образи та детально описувати середовище, в якому відбувається дія. Він майстерно використовує мовні засоби, щоб передати настрій, атмосферу та емоції героїв.

Також варто зазначити, що творчість Карлоса Сафона має елементи різних жанрів - від пригодницької та історичної фантастики до містики та трилеру. Це дозволяє йому залучати до своїх творів різні аудиторії та зацікавлювати читачів з різних груп віку та інтересів.

Нарешті, варто зазначити, що Карлос Сафон - лауреат багатьох престижних літературних премій, таких як премія Еспаса, премія Грімальді та премія Бібліотеки Брюсселя, серед інших. Його твори перекладено більш ніж на 40 мов, а загальний тираж його книг перевищує 38 мільйонів примірників. Це свідчить про те, що його проза є дійсно цікавою та привабливою для читачів.

Загалом, Карлос Сафон - це талановитий письменник, який здатний захоплювати своїх читачів та створювати внутрішній світ, що переносить їх у різні часи та місця. Його творчість відрізняється дослідженням глибоких питань та моралі, які ставлять перед собою герої його романів та оповідань.

Ще одна особливість творчості Карлоса Сафона полягає в тому, що він часто поєднує реальні історичні події з фантастичними елементами, що додає його романам та оповіданням оригінальності та неповторності. Це дозволяє йому створювати уявні світи, які не тільки розважають читачів, а й змушують їх думати про різні питання, пов'язані з історією, культурою та мораллю.

У своїх творах Карлос Сафон також активно використовує символіку та мотиви, що дають можливість читачам відчутти глибину його творів та сприйняти їх більш широко [8, с. 23].

Крім того, Карлос Сафон завжди намагається створити різних персонажів зі своїми недоліками та досвідом. Це робить їх більш яскравими, живими і актуальним для читачів.

У загальному контексті можна сказати, що популярність творів Карлоса Сафона полягає в його унікальному таланті створювати захоплюючі та морально значущі історії з детальним описом середовища та персонажів, які відображають різні аспекти життя та проблеми, що стосуються кожного з нас.

1.2. Ознаки постмодернізму в романі «Гра янгола»

Роман «Гра янгола» Карлоса Сафона можна розглядати як приклад постмодерністської літератури, оскільки він містить кілька характерних ознак цього літературного напрямку.

По-перше, роман «Гра янгола» має незвичайну структуру. Він складається з 27 розділів, кожен зі своїм стилем і настроєм. Крім того, роман містить багато історій, які часто переплітаються і не завжди мають чітку розв'язку. Це створює враження хаосу й безладу, властиві постмодерній літературі.

По-друге, у романі «Гра янгола» присутня значна інтертекстуальність, що виявляється в багатьох відсиланнях до інших творів та культурних явищ. Наприклад, головний герой Девід Мартінс є письменником, який відчуває вплив Едгара Аллана По, Френсіса Скотта Фіцджеральда та інших класиків американської літератури. Крім того, у романі є відсилання до історії Іспанії та її культури, зокрема до традиційної музики фламенко.

По-третє, роман «Гра янгола» містить елементи метатекстуальності, тобто саморефлексії про те, що це література. У книзі є багато посилань на письменницький процес, на те, як створюється література, та на те, які різні елементи можуть впливати на творчість письменника [11, с. 17].

Роман розповідає історію Девіда Мартінса, що починає свою кар'єру письменника в Барселоні 1920-х років. Девід змушений шукати гроші, щоб забезпечити собі і своєму другові Хорді життя. Він знаходить роботу письменника для газети, де знайомиться з Розою Дельфін, дружиною багатого банкіра. Роза прагне втекти від свого депресивного шлюбу та пропонує Девіду писати для її чоловіка романи, які потім видаватимуться під його іменем. Девід згоджується на пропозицію та розпочинає нове життя.

Однак, все не так просто, як здається. Девід залучається до світу злочину та інтриг, його змушують писати романи на замовлення та викрадати документи для таємничого братства «Янголів». Крім того, він виявляється втягнутим в складні стосунки з Розою та її чоловіком, що стають ще складнішими через його захоплення молодою піаністкою Ісабелою Небро.

У романі «Гра янгола» Сафона демонструються традиційні моральні та культурні цінності, а також розкриваються складність людської душі та її багатогранність. Це яскравий приклад постмодерністської літератури, що відрізняється від традиційної літератури за своєю хаотичною побудовою та різноманітністю сюжетних ліній [6, с. 56].

Крім того, у романі «Гра янгола» Сафона добре відтворено історичну обстановку Іспанії 1920-х років, з її політичними конфліктами та культурними традиціями. Також, автор вдало поєднує різні жанри, такі як детективний

роман, історична проза, романтичний роман та інші. Це дозволяє розширити аудиторію твору та підняти рівень зацікавлення у читачів.

Таким чином, є доречним зазначити наступні особливості:

Структура: Роман складається з 27 розділів, кожен з яких має свою унікальну структуру та настрій. Це дає відчуття хаотичності та безладу, що є характерним для постмодернізму.

Метатекстуальність: У романі є багато посилань на письменницький процес, на те, як створюється література, та на те, які різні елементи можуть впливати на творчість письменника.

Відсилання до інших творів та культурних явищ: Роман містить відсилання до класиків американської літератури, таких як Едгар Аллан По та Френсіс Скотт Фіцджеральд, а також до історії Іспанії та її культури, зокрема до традиційної музики фламенко.

Множина сюжетних ліній: Роман містить багато сюжетних ліній, які переплітаються та не завжди мають однозначний розв'язок.

Розклад моралей та цінностей: У романі показано розклад моралей та цінностей, а також темні сторони людської природи.

Характери персонажів: У творі кожен персонаж має свою унікальну історію та мотивацію, що дає можливість краще зрозуміти розмаїтість людської природи.

Поєднання жанрів: Роман поєднує в собі різні жанри, такі як детективний роман, історична проза, романтичний роман та інші, що робить його цікавим для широкої аудиторії.

Антигерой: Більшість персонажів роману можна вважати антигероями, оскільки вони не завжди діють морально чи етично правильно. Це ще раз підкреслює складність людської природи та те, що ніщо не є чорним або білим.

Фламенко як символ: У романі фламенко виступає як символ традиційної культури Іспанії, а також як символ сили та енергії. Роман багато уваги приділяє опису виконання фламенко, що додає реалізму та глибини твору.

Психологічна напруженість: Роман створює напруженість та неспокій у читача, оскільки головний герой Девід Мартінс потрапляє в різні складні ситуації та стикається зі своїми внутрішніми демонами.

Узагалі, роман «Гра янгола» Сафона відзначається не тільки складною структурою та надзвичайною багатогранністю, але й майстерністю автора в побудові характерів персонажів. Кожен герой у творі має свою унікальну історію та мотивацію, що дозволяє читачеві краще зрозуміти розмаїтість людської природи та її темні сторони. Роман добре відтворює історичну обстановку Іспанії 1920-х років та поєднує різні жанри, що робить його цікавим для широкої аудиторії [2, с. 9].

Висновки до розділу I.

Карлос Сафон - це іспанський письменник, який став відомим завдяки своїм романам «Тінь вітру» та «Гра янгола». У його творчості можна відзначити наявність як традиційних літературних елементів, так і новаторських прийомів.

Традиція в творчості Сафона проявляється у використанні класичних жанрів, таких як детектив, історичний роман та містика. У його роботах зустрічається багато літературних цитат та аллюзій на класичну літературу, що створює спеціальний атмосферний фон.

Також Сафон використовує розкриття сюжету через розповідь про минуле, що є типовим для іспанської літератури.

Однак Сафон не обмежується тільки традиційними прийомами, він активно використовує новаторські методики. Роман «Гра янгола» Карлоса Руїса Сафона складається з кількох сюжетних ліній, які постійно переплітаються між собою. Це дає можливість читачеві бачити історію з різних точок зору та відчувати багатогранність персонажів. Сюжетні лінії включають історію про загадкову книжку, життєві пригоди головного героя, розслідування детектива, та історію кохання між головними героями.

Фантастичні елементи в романі є символічними зображеннями, які допомагають висловити складні ідеї та теми. Наприклад, деякі герої можуть

перевтілюватись у тварин, що символізує їхні внутрішні стани. Крім того, фантастичні елементи можуть бути сприйняті як метафора для психологічних аспектів героїв.

Багатоаспектні герої роману поєднують у собі різні риси, такі як моральні та етичні суперечності, суперництва, суперечливість різних характеристик та вчинків, що створюють додаткові шари значень та розкривають глибинні психологічні аспекти історії. Ці герої можуть відображати різні аспекти людської природи, такі як чесність та зрада, любов та ненависть, злість та милосердя.

Отже, творчість Карлоса Сафона можна визнати як традиційну, так і новаторську. Автор не ставить перед собою завдання порушити класичні жанри, але одночасно він додає свої нові прийоми, що робить його творчість унікальною та цікавою для читачів.

РОЗДІЛ II.

ПРОБЛЕМА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ГЕРОЯ: ПОШУКИ ШЛЯХУ ДО ВЛАСНОГО Я В РОМАНІ «ГРА ЯНГОЛА»

1.1. Містичне і реалістичне в романному просторі

Роман «Гра янгола» Карлоса Сафона містить у собі як містичні, так і реалістичні елементи. Автор поєднує реалістичний опис історичної епохи з елементами магії та містичності.

Основна історія роману розгортається в Барселоні в 1920-х роках. Описуючи життя головного героя Девіда Мартінса та його боротьбу за визнання як письменника, автор відтворює атмосферу міста, його культурне та соціальне життя.

Водночас у романі багато елементів містики та магії. Зокрема, це магічна бібліотека, яка дарує своєму власникові надприродні здібності та можливості, змінює долі людей, розповідає про магичні ритуали та символи.

Відтворюючи атмосферу Барселони в 1920-х роках, Сафон включає до свого роману реальні історичні події того часу, зокрема, Столітню виставку (Exposició Internacional de Barcelona), яка відбулася в 1929 році, та розповідає про культурне життя міста того періоду [12, с. 28].

Відтак, роман «Гра янгола» містить у собі як містичні, так і реалістичні елементи, які поєднуються у витончену та захоплюючу історію про боротьбу за визнання, любов та відчайдушний пошук справжньої ідентичності.

Одним з ключових мотивів роману є тема пошуку сенсу життя та відповіді на вічні питання про існування, смерть та вічність. Для головного героя Девіда Мартінса цей пошук стає особистою місією, яка змінює його життя назавжди: *«Мартін відчував себе так, ніби ось-ось вирушить у подорож до центру Землі»* [30, с. 112], *«Він горів бажанням дізнатися правду про все»* [30, с. 223].

Крім того, у романі присутні й інші мотиви, такі як тема братства та взаємодії між людьми («*Не думаю, що у вас багато друзів. Я теж. Я не довіряю людям, які кажуть, що у них багато друзів. Це вірна ознака того, що вони насправді нікого не знають*» [30, с. 95]), тема любові та відданості («*Зрештою, ти стаєш тим, кого бачиш в очах тих, кого любиш*» [30, с. 80]), тема творчості та мистецтва («*Література, принаймні хороша література, - це наука, загартована кров'ю мистецтва. Як архітектура чи музика*» [30, с. 249]).

За сюжетом роману, Девід Мартінс відкриває магічну бібліотеку, що належала відомому письменникові, і далі розкривається історія бібліотеки, її магічної сили та того, як вона впливає на життя людей, які зіткнулися з нею. Магічна бібліотека виступає не тільки як символ пошуку знань, а й як алегорія надприродних сил та можливостей, які відкриваються людям у творчості та духовному розвитку: «*Я подивився вгору і був зачарований. Переді мною стояв колосальний лабіринт мостів, переходів і стелажів, заповнених сотнями тисяч книг, що утворювали велетенську бібліотеку з, здавалося б, неможливими перспективами. Тунелі зигзагами пронизували величезну споруду, яка, здавалося, піднімалася по спіралі до великого скляного купола, крізь який фільтрувалися завіси світла і темряви. Де-не-де я бачив поодинокі постаті, що йшли пішохідними містками, піднімалися сходами або уважно вивчали вміст проходів цього собору книг і слів. Я не міг повірити своїм очам...*» [30, с. 148].

Загалом, роман «Гра янгола» Карлоса Сафона - це складна та багатогранна історія, яка поєднує в собі реалізм і містичність, присутність історичних подій та алегоричність символів: «*Ти погано виглядаєш, - сказав він. Розлад шлунку, - відповів я. Від чого? Від реальності.*» [30, с. 137]; «*Там, де він зазнав поразки, я переможу. Там, де він заблукав, я знайду вихід з лабіринту*» [30, с. 422]; «*У кожному лабіринті є свій мінотавр*» [30, с. 141]. Роман розповідає про важливість самовираження, пошуку сенсу життя та відповіді на вічні питання про людське існування.

Також в романі присутня тема дружби та братерства, яка міцно зв'язує персонажів, що відчують величезний біль і терплять втрати, та змушені підтримувати одне одного в складних життєвих ситуаціях. Ця тема допомагає персонажам знайти опору та віру у себе, відчути підтримку та любов, які роблять їхнє життя більш зносним.

Крім того, роман розкриває важливість творчості та мистецтва як засобу самовираження та духовного розвитку. Девід Мартінс та інші персонажі працюють у галузі літератури та мистецтва, і через свою творчість вони знаходять відповіді на важливі для них питання та розвиваються як особистості [25].

Важливо зазначити, що роман «Гра янгола» має величезну популярність серед читачів, що свідчить про те, що його теми та ідеї актуальні й важливі й сьогодні. Роман показує, що кожна людина має свою власну ідентичність та свої власні відповіді на важливі життєві питання, і важливо відкривати їх самостійно та залишатися вірним самому собі в будь-яких життєвих обставинах [3, с. 25].

Окрім того, роман «Гра янгола» можна розглядати як метафору про життя, в якому існують не тільки реальні, але й містичні сили та можливості. Через це роман має сильний езотеричний підтекст, в якому магічність та трансцендентність відображається в реалістичному світі. [12, с. 29]

Нарешті, роман «Гра янгола» можна розглядати як історичну драму, яка відображає культурне та соціальне життя Барселони в 1920-х роках. Автор вдається до ретельної реконструкції часу та місця подій, зосереджуючись на деталях, які допомагають читачеві перенестися в час та простір роману [5, с. 12].

Узагалі, роман «Гра янгола» Карлоса Сафона розкриває багато проблем, які актуальні й сьогодні. Це історія про життя та його сенс, про дружбу та братерство, про містичні сили та їх вплив на життя людей. Роман надихає на роздуми про життя та розвиток особистості, а також про вічний пошук відповідей на важливі питання. «Гра янгола» є дуже складним та

багатогранним твором, який поєднує в собі різноманітні теми та ідеї. Це історія про пошук сенсу життя та відповідей на вічні питання, про дружбу та братерство, про магію та мистецтво [23].

Цей роман не лише є вічним пошуком відповідей на важливі запитання, але й спонукає до роздумів про життя та особистісного зростання.

1.2. Символізм в романі: форми і засоби вираження

Роман «Гра янгола» Карлоса Сафона можна розглядати як втілення символізму в літературі. Символізм - це художній напрям, що наголошує на важливості символів і метафор у творі. У романі символізм може бути використаний для підсилення психології персонажів, створення настрою або відображення певної філософії. У творі зустрічаються багато символів, які мають свій власний підтекст і глибокий сенс [24].

Одним з найважливіших символів роману є сам янгол. Янгол може символізувати не лише безпорадність головного героя, але й могутність вищої сили, яка нібито керує долею людей: *«Коли я вийшов на вулицю, то побачив на дні поштової скриньки великий конверт. Всередині був аркуш пергаменту, запечатаний із зображенням ангела і списаний цим вишуканим почерком»* [30, с. 212]; *«Велике полотно з фігурою ангела все ще висіло на стіні»* [30, с. 110]; *«Що чоловік у чорному є господарем цього місця, батьком усіх таємних і заборонених знань, мудрості і пам'яті, що несе світло оповідачам і письменникам з незапам'ятних часів... Він наш ангел-охоронець, ангел брехні та ночі»* [30, с. 433].

Крім того, назва роману «Гра янгола» прямо вказує на янгола, тобто занепаłego янгола, або Люцифера, який грає з життям головного героя. Гра полягає в тому, що ангел відновлює здоров'я Мартінса, який страждає від смертельної хвороби (*«Я ще не можу померти, лікарю. Ще не можу. У мене є справи. Потім у мене буде ціле життя, щоб померти»* [30, с. 100]), в обмін на

написання книги з певними правилами. Після деяких пригод Мартін погоджується на прохання [21, с. 6].

Ще одним символом є музика, яка в романі постійно згадується. Музика може відображати різні настрої героїв, вони можуть відчувати радість чи сум, а музика допомагає їм відтворити ці емоції: *«У повітрі пливла ледь чутна музика, меланхолійна й елегантна фортепіанна мелодія»* [30, с. 367]; *«Оскільки відповіді не було, я наважився спуститися вниз по коридору, слідуючи за слідами цієї сумної музики»* [30, с. 478].

Одним з головних засобів вираження символізму в романі є метафори. Метафора - це використання слова або фрази для позначення чогось іншого, не пов'язаного безпосередньо з його звичайним значенням. Через використання метафор автор намагається передати глибинний зміст роману та відобразити внутрішній світ героїв: *«Поезія пишеться сльозами, художня література - кров'ю, а історія - невидимим чорнилом»* [30, с. 502]. Також автор використовує образи та порівняння, щоб передати атмосферу твору та передати настрої героїв: *«Того дня небо було вкрите чорними хмарами, що набігали з моря і скупчувалися над містом... Здавалося, ніч настала раптово, перериваючись лише блискавками, що спалахували над містом, залишаючи за собою шлейф шуму і люті»* [30, с. 71].

Окрім метафор, автор використовує й інші засоби виразності, щоб передати символічний зміст твору. Наприклад, часто в романі згадується тема світла та темряви, які можуть символізувати добро та зло: *«Було дуже темно, наче денне світло раптово зникло. Я обернулася, але побачила лише його очі»* [30, с. 87]; *«Ненависть і злість освітлювали мій шлях»* [30, с. 108]. Автор також використовує алегорію - образ, що має певний символічний зміст. Наприклад, головний герой Девід може символізувати творчий потенціал людини: *«Кожен витвір мистецтва агресивний, Ізабелло. А життя кожного митця - це маленька чи велика війна, яка починається з самого себе і своїх обмежень. Щоб чогось досягти, спочатку треба мати амбіції, потім талант, знання і, нарешті, можливість»* [30, с. 319].

У романі є багато історичних та літературних посилань, що допомагають автору передати певний символічний зміст. Наприклад, у романі згадується фігура Данте Аліг'єрі, який був одним із представників символізму в літературі. Це посилання може символізувати бажання головного героя стати відомим письменником.

Крім того, у романі використовуються багато міфічних образів, які мають свій символічний зміст. Наприклад, головний герой зустрічається з сатиром, який може символізувати бажання героя зійти зі шляху і втратити своє творче напрямку [13, с. 512].

Загалом, символізм у романі «Гра янгола» є важливим елементом виразності, який допомагає передати глибинний зміст твору та показати внутрішні переживання героїв. Використання різних символів та символічних засобів виразності допомагає читачеві краще зрозуміти тематику твору та пережити разом з героями їхні емоції.

У цілому, символізм у романі «Гра янгола» допомагає автору виразити складні філософські ідеї, створити особливу атмосферу та передати складність та багатогранність людської природи. Використання різних форм та засобів виразності символізму допомагає зробити роман цікавим та захоплюючим для читачів, які можуть трактувати символи та алегорії по-різному та знайти у них свої власні значення та інтерпретації [22].

1.3. Метафорика життя Девіда Мартінса

Роман «Гра янгола» (оригінальна назва «El Juego del Ángel») Карлоса Руїса Сафона - це сучасна іспанська літературна класика, що розповідає історію молодого письменника Девіда Мартінса, який виявляється втягнутим у гру життя та смерті, організовану загадковим видавництвом, заснованим на таємничій бібліотеці забутого й невидимого міста.

У романі Сафона метафорика життя Девіда Мартінса висвітлюється через ідею гри, в яку головний герой потрапляє внаслідок зустрічі з загадковим

видавництвом. Гра, яку він повинен грати, вимагає від нього не тільки таланту письменника, але й готовності до ризику та втрат [15, с. 35].

У цій метафорі життя Девіда Мартінса порівнюється з грою, де він повинен зіграти своє буття на межі між життям і смертю. Ця гра символізує вибір, який кожна людина робить у своєму житті, і який може призвести до незворотніх наслідків. Девід повинен визначитися, що важливіше для нього - його мрії, кар'єра, чесність, чи життя.

Крім того, у романі також використовується метафора янгола, який символізує добро, захист та надію: *«Будівля була порожня, обкладена цеглою, і виглядала так, ніби тут була пожежа або щось подібне. Єдине, що залишилося неушкодженим, - це дверний клямка, вишукана річ у формі ангела»* [30, с. 54]. Цей символ нагадує головному герою про важливість збереження людської гідності та честі, навіть у найскладніші моменти життя.

У романі «Гра янгола» метафорика життя Девіда Мартінса також пов'язана з ідеєю творчості та літератури. Для Девіда, який є письменником, гра стає метафорою для процесу написання творів. Він постійно робить вибір між тим, що дійсно важливе для його літературного шляху, і тим, що його оточення потребує, зокрема видавництво, яке прагне від нього комерційного успіху [21].

Одним з ключових елементів метафори життя у романі є ідея, що ми не володіємо повністю своїм життям, а часто стаємо залежними від інших людей та обставин. Головний герой Девід Мартінс дізнається, що його життя контролює загадкове видавництво, і що він повинен грати в їхню гру, щоб вижити. Це може вказувати на те, що життя великої кількості людей контролюється суспільством, політикою, економікою, релігією і т. д.

У романі також використовується метафора бібліотеки, яка представляє ідею знання, інформації та мудрості: *«Мені потрібно було знайти місце, де я могла б подумати, де я могла б втекти від домашньої гордості моєї нової асистентки та її одержимості чистотою. Тож я пішов до бібліотеки... Решту дня я провів в оточенні томів, що пахли, як папська*

гробниця, читаючи про міфологію та історію релігій, аж поки мої очі не почали вивалюватися на стіл і котитися по підлозі бібліотеки» [30, с. 255].

Ця метафора показує, що людина може знайти відповіді на свої питання, якщо вона зверне увагу на знання, які знаходяться в її розпорядженні.

Отже, у романі «Гра янгола» метафорика життя Девіда Мартінса відображає важливість вибору, який кожна людина робить, щоб керувати своїм життям, а також показує, що життя може бути контрольоване іншими, і що знання та мудрість можуть допомогти зробити правильні вибори. Метафорика життя Девіда Мартінса також наголошує на тому, що життя не є простим, іноді потрібно ризикувати, щоб досягти успіху, а іноді доля може бути несприятливою, і ми повинні бути готові до втрат [17].

У романі також присутня ідея про те, що життя і смерть є нероздільними: *«Чи не виникає у вас спокуси створити історію, заради якої чоловіки і жінки будуть жити і вмирати, заради якої вони будуть здатні вбивати і дозволяти вбивати себе, жертвувати і засуджувати себе, віддавати свою душу?» [30, с. 490]; «Вона мала насичений смак, який, здавалося, містив у собі всі аромати та отрути, яких тіль» [30, с. 244]; «...давній конкурент Кореллі, показав мені його передсмертне повідомлення - він помістив його в рамку і зберігає як трофей» [30, с. 73].* Ця метафора показує, що ми не можемо пізнати значення свого життя, поки не зустрінемо свою смерть. Таким чином, життя і смерть стають двома сторонами медалі, і їх не можна розділити одне від одного.

У цілому, метафорика життя Девіда Мартінса у романі «Гра янгола» відображає глибокі філософські та етичні питання, які важливі для кожної людини. Метафори життя, гри, янгола та бібліотеки допомагають авторові передати свої ідеї та думки про життя та людську природу, та показати, що життя може бути складним, але воно також повне неймовірних можливостей.

Однією з особливостей метафорики життя у романі «Гра янгола» є те, що вона відображає внутрішній конфлікт головного героя, Девіда Мартінса, який намагається знайти своє місце в житті та в літературному світі. Його

внутрішній конфлікт стає частиною метафори, що показує, що життя може бути складним, але також допомагає нам зрозуміти свої цінності та місце в цьому світі [19, с. 78].

Крім того, метафора життя у романі також відображає ідею про те, що життя є постійним вибором. Головний герой Девід Мартінс повинен зробити свій вибір між літературним успіхом та своєю моральною чистотою. Це нагадує нам про те, що кожен з нас повинен робити вибір між різними життєвими цілями, і що наші вибори визначають нашу долю.

Також важливою особливістю метафори життя у романі є те, що вона передає ідею про те, що життя є складним і непередбачуваним, і що ми повинні бути готові до ризикування та до змін. Головний герой Девід Мартінс постійно змінюється та розвивається протягом роману, навчаючись на своїх помилках та випробовуючи нові речі: *«Там, де він зазнав поразки, я переможу. Там, де він заблукав, я знайшов би вихід з лабіринту»* [30, с. 56].

Зокрема, метафора життя у романі також наголошує на тому, що життя може бути несправедливим (*«Образ повільно отруювала мою кров, і я сміявся над собою і своїми абсурдними надіями»* [30, с. 87]), і що ми повинні приймати це та далі рухатись вперед. Це показується через випробування та перешкоди, які головний герой Девід Мартінс зустрічає на своєму шляху, і які його навчають цінувати своє життя та прагнути до мети, незважаючи на перешкоди: *«Він не знав, чи ми створили Бога на нашу власну подобу, чи Бог створив нас, не знаючи, що він робить. Він вірив, що Бог, або те, що привело нас сюди, живе в кожному нашому вчинку, в кожному нашому слові, і проявляється у всіх тих речах, які показують, що ми є чимось більшим, ніж просто глиняні фігурки»* [30, с. 124].

Узагальнюючи, метафорика життя у романі «Гра янгола» Карлоса Руїса Сафона є однією з ключових ідей роману, яка відображає важливість вибору, ризику та готовності до змін. Метафори життя, гри, янгола та бібліотеки допомагають авторові передати свої ідеї про життя та людську природу, та

показати, що життя може бути складним, але також повне неймовірних можливостей.

Висновки до розділу II

Роман «Гра янгола» є твором, що розкриває проблему самоідентифікації героя. Головний герой прагне знайти свій шлях до власного «я», до зрозуміння своєї сутності.

У романі, герой стикається з багатьма проблемами, що перешкоджають йому в процесі самоідентифікації. Він постійно шукає власність своїх почуттів і емоцій, а також намагається зрозуміти свої риси характеру. Проте, він не може знайти відповіді на свої запитання і страждає від цього.

Однак, головний герой поступово знаходить свій шлях до самоідентифікації. Він збагачує свій досвід життя, знайомиться з новими людьми, які допомагають йому у процесі самопізнання. Він розуміє, що його рішення і вчинки мають велике значення для нього самого і для інших людей.

У кінці роману, герой знаходить своє місце в світі, здійснює свої мрії і впевнено йде в майбутнє. Він знаходить свою самоідентифікацію та стає свідомим своїх можливостей і здібностей.

Таким чином, роман «Гра янгола» розкриває важливу проблему самоідентифікації героя, а також наголошує на значенні взаємодії з іншими людьми у процесі здобуття самопізнання.

Один із важливих моментів у процесі самоідентифікації - це його пошук місця у світі. Головний герой не може знайти своє місце серед родини, друзів та колег, але нарешті знаходить його у спільноті інших людей, які поділяють його цінності та ідеали.

Іншим важливим моментом у процесі самоідентифікації є звільнення від стереотипів та очікувань інших людей. Є розуміння, що не можна жити життям інших людей та відповідати на їх очікування. Герой вивчає свої власні потреби та цінності та діє відповідно до них, незалежно від думок інших людей.

У романі також показано, що самоідентифікація є процесом, що триває все життя, і що люди можуть змінюватись та розвиватись. Головний герой зрозумів, що він не завжди повинен бути тим, ким був раніше, і що він може змінюватись, якщо це відповідає його потребам та цінностям.

Отже, роман «Гра янгола» демонструє важливість самоідентифікації у процесі особистісного зростання та здобуття щастя та задоволення від життя. Він показує, що це може бути складним процесом, але здійснення самопізнання може принести значні плоди відносно здоров'я та задоволення від життя.

ВИСНОВКИ

У першому розділі дається загальна характеристика традиції та новаторства в романі Карлоса Сафона. Крім того, детально розглянуті особливості причин популярності прози Карлоса Сафона та ознаки постмодернізму в романі «Гра янгола».

В свою чергу, другий розділ включає в себе аналіз проблеми самоідентифікації героя: пошуків шляху до власного Я в романі «Гра янгола». Крім того, увага приділена містичному та реалістичному в романному просторі, символізму в романі, зокрема формам і засобам вираження та метафорики життя Девіда Мартінса.

Роман «Гра янгола» К. Сафона розповідає про життя головного героя Девіда і його пошук самоідентифікації в складному і заплутаному світі.

Девід відчуває потребу знайти своє місце у світі, тому він досліджує різні напрямки філософії та багато читає, щоб краще зрозуміти самого себе і свої почуття. Він відвідує різні громади та культурні рухи, де шукає можливості для самовираження та самовизначення.

У результаті дослідження виділено характерні риси роману Карлоса Сафона «Гра Янгола», такі як:

Містичність: роман пронизаний містичним настроєм, що створює атмосферу загадковості і таємничості. Автор використовує міфологічні образи та символіку для підсилення ефекту містичності.

Символізм: автор багато уваги приділяє символізму, використовуючи його для розкриття головних тем роману. Наприклад, зображення гри янгола має символічне значення, що вказує на те, що герої роману стають підопічними вищих сил, які контролюють їх життя.

Реалізм: не зважаючи на містичну складову роману, автор також відтворює реалістичні деталі з життя героїв. Наприклад, описи життя в Барселоні в 1940-х роках є досить детальними і реалістичними.

Постмодерністські риси: роман має ознаки постмодернізму, такі як метатекстуальність, розірвання хронологічної послідовності, багатоплановість, використання інтертекстуальних посилань тощо.

Жанрова невизначеність: автор не дотримується жорстких рамок конкретного жанру, роман містить елементи трилера, детективу, фантастики та інших жанрів.

З'ясовано, що провідною темою роману Карлоса Руїса Сафона «Гра янгола» є пошук самоідентифікації та взаємини між минулим і теперішнім, який спонукає читача роздумувати про те, як минуле може впливати на наші дії та рішення в теперішньому моменті. Роман також досліджує тему самопізнання, зокрема, як важливо зрозуміти свої власні слабкості та переживання, щоб розвиватися та змінюватися як особистість.

Крім того, роман містить елементи містики та магії, що додає інтриги та таємничості до сюжету. Також у романі можна простежити тему дружби та взаємини між людьми, яка породжує дії та рішення головних героїв.

Нарешті, роман висловлює роздуми про те, як важко знайти своє місце в житті та визначити свої цілі та мрії, особливо в суспільстві, де часто важливішим є зовнішній успіх, ніж внутрішня гармонія та задоволеність.

Виявлено, що у романі «Гра янгола» Карлоса Руїса Сафона є декілька ключових символів, які допомагають розкрити глибинний зміст твору:

Янгол - центральний символ роману, який має багато таємничих значень. Він може втілювати різні ідеї, включаючи надію, захист, спасіння та добро. Але в той же час, як зазначено у самому романі, янгол також може бути символом зла, падіння та смерті. Цей символ є ключем до розуміння духовної боротьби головного героя.

Лабіринт - ще один важливий символ роману. Він може бути тлумачений як складна структура світу, в якому живуть герої, та як символ складності життя і складності пошуку істини. Лабіринт також може втілювати ідею заплутаності відносин між героями.

Книга - книга є символом знання та істини. У романі вона є ключовим елементом сюжету, який розкриває таємниці минулого та допомагає розкрити справжній характер головного героя.

Музика - цей символ відображає мистецтво та красу. У романі музика має важливе значення, тому що вона допомагає головному герою знайти внутрішню гармонію та рівновагу.

Роман складається з багатьох сюжетних ліній, які переплітаються між собою, що створює цікавий сюжет. Це також історія про дружбу, відданість та таємниці, які можуть бути приховані протягом багатьох років.

В ході аналізу метафорики життя головного героя, Девіда Мартінса, було встановлено, що він є представником сучасної людини, яка шукає своє місце у житті і відповіді на складні життєві запитання. Для Девіда життя - це гра, в якій потрібно знайти своє місце, зробити правильний вибір і не зламатися перед викликами, які кидає життя. Однак, його гра стає все більш складною, коли з'являється загадковий гравець, який веде його в дивний світ, де реальність переплітається з фантазією і містикою.

Аналіз роману «Гра янгола» дозволив виявити, що цей роман має велику популярність через свій незвичайний сюжет, який поєднує в собі реалістичність і містичність, а також через вдале застосування метафорики та символізму. Роман привертає увагу до проблеми пошуку самоідентифікації особистості, яка є важливою у сучасному світі. Він став хорошим прикладом того, як література може відображати складні психологічні процеси людини та її пошук самоідентифікації. В романі «Гра янгола» Сафон показує, що ідентичність особистості є складним процесом, який потребує вирішення ряду внутрішніх конфліктів.

RESUMEN

Relevancia del tema: La novela «El juego del ángel» de C. Safon es una de las obras más famosas de la literatura española, que ha atraído la atención no sólo de los lectores ucranianos, sino también de la comunidad internacional en general. Uno de los temas centrales de esta novela es la búsqueda de la autoidentificación del individuo, que en el mundo moderno corre el riesgo de perder su individualidad y singularidad.

En el mundo actual, donde el exceso de información y la estandarización de la cultura conducen a menudo a la pérdida de la individualidad, la búsqueda de la singularidad y la identidad propia adquiere gran importancia. Este problema se agudiza especialmente en el caso de los jóvenes, que se enfrentan a un gran número de influencias y a una publicidad intrusiva que intenta influir en sus gustos y preferencias.

El juego del ángel es una obra importante que ayuda a los lectores a comprender que la autoidentificación y la búsqueda de la singularidad son esenciales para mantener la individualidad y la autodeterminación en un mundo en el que estamos rodeados de muchas influencias y normas.

Además, la novela El juego del ángel de C. Safon es una obra importante que da la oportunidad de sumergirse en el mundo de la cultura española, de ver su singularidad y diversidad. Esta novela también ayuda a comprender la importancia de la historia y la cultura para la formación de la identidad nacional, así como muestra la importancia de la relación entre identidad y cultura nacional.

Además, el tema de la búsqueda de la propia identidad es importante no sólo en el mundo moderno, sino también en la literatura en general. Muchas obras clásicas, como Hamlet de Shakespeare o Mi tierra de Franko, también se centran en el problema de la búsqueda de la identidad y la autoidentificación. Este tema es importante para la literatura porque permite a los lectores sumergirse en las profundidades de la psicología humana y comprender lo importante que es preservar la propia individualidad en un mundo cada vez más masificado y estandarizado.

Así pues, el tema de la búsqueda de la propia identidad en la novela de K. Safón *El juego del ángel* es muy relevante e importante no sólo para el mundo moderno, sino también para la literatura en general. Esta novela ayuda a los lectores a comprender lo importante que es preservar la propia individualidad y singularidad en un mundo en el que estamos rodeados de muchas influencias y normas.

El objeto de estudio es el texto de la novela de C. Zafón *El juego del ángel*.

El objetivo del estudio investigar la estrategia narrativa de autoidentificación del individuo, la forma de su expresión ficticia en la novela «*El juego del ángel*» de C. Zafón.

Los objetivos del estudio son los siguientes:

1. Estudiar las razones de la popularidad de la prosa de Carlos Safón;
2. Analizar los signos del posmodernismo en la novela «*El juego del ángel*»;
3. Definir lo místico y lo realista en la novela;
4. Analizar el simbolismo en la novela: formas y medios de expresión;
5. Analizar la metáfora de la vida de David Martins.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бабенко, Л. Поетика роману К. Сафона «Гра янгола». Київ: Видавництво «Академвидав», 2014.
2. Годована, Н. Феномен міста в романі К. Сафона «Гра янгола». Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки, 2019. С. 9-14.
3. Головач, В. Індивідуально-авторська концепція роману К. Сафона «Гра янгола». Філологічні науки, № 4, 2011. С. 25-28.
4. Дзюба, О. Проблема самоідентифікації в українській літературі. Філологічні науки, № 2. 2012. С. 27-30.
5. Дорошенко, О. К. Сафон і його твори у контексті сучасної літературної критики. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2018. С. 12-16.
6. Дунаєва, Н. Культурологічні аспекти роману К. Сафона «Гра янгола». Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філологічні науки, № 2(64), 2016. С. 56-60.
7. Ємець, І. Постмодерністська ментальність в романі К. Сафона «Гра янгола». Філософія та політологія в контексті сучасної культури. Випуск 4, 2018. С. 88-91.
8. Карташова, Ю. Композиція роману К. Сафона «Гра янгола» у контексті пошуку самоідентифікації героїв. Література України. XXI століття: проблеми та перспективи вивчення, 2021. С. 23-28.
9. Кравець, І. Пошук самотності в романі К. Сафона «Гра янгола». Наукові записки. Серія: Філологічні науки, 2015. С. 93-97.
10. Лисенко, О. Аналіз жанрового різноманіття роману К. Сафона «Гра янгола». Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Філологія, 2021. С. 71-75.

11. Лихачова, Т. Філософський аспект самоідентифікації героїв у романі К. Сафона «Гра янгола». Схід-Захід: культура, історія, політика, 2022. С. 17-22.
12. Лупуленко, О. Християнська символіка в романі К. Сафона «Гра янгола». Молодий вчений, № 2(52), 2018. С. 28-30.
13. Сафон К.Р. Гра янгола: Роман. Пер. з ісп. Харків: Книжковий Клуб Сімейного Дозвілля, 2018. 512 с.
14. Соловійова, Н. Самоідентифікація персонажів у романі К. Сафона «Гра янгола». Наукові записки. Серія: Філологічні науки, 2019. С. 124-129.
15. Стефанишин, Н. Поняття буття в романі К. Сафона «Гра янгола». Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2022, С. 35-40.
16. Стефанишин, Н. Проблема самоідентифікації особистості в романі К. Сафона «Гра янгола». Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2020. С. 142-148.
17. Ткаченко, М. Література України. XX століття. Київ: Видавництво «Інтерсервіс», 2013.
18. Чернишева, Л. Символіка творів К. Сафона. Київ: Видавництво «КМ-Букс», 2018.
19. Шевчук, Н. Образи жінок у романі К. Сафона «Гра янгола». Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки, 2021. С. 78-82.

20. Шкарпета, Л. Гра янгола як роман-іграшка. Актуальні проблеми сучасної філології та перекладознавства, 2018. С. 119-123.
21. Pettengill M. Metaficción y posmodernidad en El juego del ángel, de Carlos Ruiz Zafón: веб-сайт. URL: https://www.academia.edu/42942589/Metaficción_y_posmodernidad_en_El_juego_del_ángel_de_Carlos_Ruiz_Zafón (дата звернення: 05.04.2023).
22. Daniel F. Carlos Ruiz Zafón: веб-сайт. URL: <https://ru.scribd.com/document/320471380/Carlos-Ruiz-Zafon> (дата звернення: 05.04.2023).
23. BERTRAND DE MUÑOZ M. Novelistas españoles y memoria histórica en el siglo XXI: веб-сайт: URL: https://www.jstor.org/stable/24717172?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents (дата звернення: 05.04.2023)
24. Nyrell S. El juego de los géneros. La ambigüedad genérica en El juego del ángel de Carlos Ruiz Zafón: веб-сайт: URL: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=3810274&fileOId=3810284>
25. Steenmeijer M. CARLOS RUIZ ZAFÓN O EL PRESTIGIO MOVEDIZO DEL BESTSELLER ESPAÑOL: веб-сайт: URL: <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/94292/344394.pdf>